

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

SPOROČILO ZA JAVNOST

»Prostovoljstvo v času COVID-19 v organizacijah na področju duševnega zdravja in sorodnih nevladnih organizacijah (NVO)«

Ljubljana, 6. maj 2021 – Društvi ŠENT in OZARA sta 6. maja 2021 v okviru skupnega projekta **»KO-PROSTO: S krepitevijo prostovoljstva do večje profesionalizacije nevladnih organizacij«**, ki ga financira Ministrstvo za javno upravo RS, organizirali virtualno okroglo mizo, na kateri so svoje izkušnje in težave na področju prostovoljstva v času COVID-a pri delu z osebami s težavami v duševnem zdravju in drugimi ranljivimi skupinami delile tudi druge nevladne organizacije na tem področju.

ŠENT – Slovensko združenje za duševno zdravje, in OZARA Slovenija, Nacionalno združenje za kakovost življenja, sta v svojem več kot 25-letnem delovanju na področju duševnega zdravja zaznali potrebo po specifičnih znanjih prostovoljcev za delo z uporabniki s težavami v duševnem zdravju in potrebo po koordiniranem in sistemskem vodenju prostovoljcev. Med drugim sodelujeta tudi na skupnem projektu **»KO-PROSTO: S krepitevijo prostovoljstva do večje profesionalizacije nevladnih organizacij«**, ki ga financira Ministrstvo za javno upravo RS, katerega namen je krepitev organiziranega prostovoljstva v obeh društvih in tudi v nevladnih organizacijah na področju duševnega zdravja nasploh ter prenos dobrih praks iz drugih nevladnih organizacij.

Koronavirus je – tako kot na številnih drugih področjih – pravzaprav čez noč ustavil že čisto osnovna prizadevanja številnih organizacij za opravljanje prostovoljskega dela in pomoč ranljivim skupinam – osebam s težavami v duševnem zdravju. O tem, kako so se z novimi izzivi in preizkušnjami v času epidemije COVID-19 soočili društvi ŠENT in OZARA ter druge nevladne organizacije, kakšne izkušnje so imeli prostovoljci in tudi uporabniki, je tekla beseda na virtualni okrogli mizi z naslovom **»Prostovoljstvo v času COVID-19 v organizacijah na področju duševnega zdravja in sorodnih NVO«**.

Kot je uvodoma ugotovila **asist. dr. Sana Čoderl Dobnik**, predsednica Zbornice kliničnih psihologov Slovenije, je epidemija močno vplivala na naše celotno doživetje sveta, v katerem živimo - na medsebojne odnose, prav tako pa seveda tudi na gospodarstvo, politiko, kulturo. *»Takšne velike spremembe na vseh nivojih družbe se seveda odražajo na psihičnem počutju. Čeprav smo ljudje načeloma psihološko odporna bitja in se jih velika večina brez večjih težav prilagodi na spremembe, drži tudi podatek, da obstaja delež populacije (10-15%), ki je ob večjih spremembah že razvilo bodisi bo še razvilo izrazitejšo težavo v psihičnem zdravju.«* Med ranljivimi skupinami so po njenih besedah

Aktivnosti sofinancira Ministrstvo za javno upravo v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo NVO in prostovoljstva 2019.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

tisti, ki so že imeli predhodne težave (v duševnem ali telesnem zdravju), posebne starostne skupine, med katerimi izstopajo otroci in mladostniki ter starostniki, posebej pa je izpostavila t.i. pomagajoče poklice na področju zdravstva in tudi na področju socialnega varstva.

Med udeleženci okrogle mize je bila tudi vodja sektorja za nevladne organizacije na ministrstvu za javno upravo (MJU) **Erika Lenčič Stojanovič**, ki je povedala, da je bilo na podlagi protikoronskih ukrepov (PKP 6) tudi nevladnim organizacijam omogočeno, da so bile te deležne podobne pomoči kot gospodarstvo. *»Prejele so delno povračilo nadomestil delavcem na čakanju na delo, občine so lahko nevladnim organizacijam v celoti izplačale vse v proračunu in pogodbah predvidene dotacije, četudi organizacije niso uspеле realizirati vseh pogodbenih aktivnosti in jih bodo izvedle do konca leta 2021, protikoronski ukrepi so zajemali tudi oprostitev najemnine ali dela najemnine za nevladne organizacije, ki izvajajo pridobitno dejavnost, odlog plačila obveznosti kreditojemalcev in podobno V tem času je bilo sprejeto tudi, da so nevladne organizacije v javnem interesu upravičene do donacij v višini 1 odstotka odmerjene dohodnine in ne več 0.5 odstotkov, kar bo njihovo delo v prihodnje olajšalo in okrepiło.«* Na MJU so v času epidemije nevladnim organizacijam (NVO), ki jih financirajo, v zvezi z nastalo situacijo tudi priporočali, da izvajajo predvidene aktivnosti programov oziroma projektov, ki jih okoliščine dopuščajo. *»Iz poročil, ki smo jih prejeli, izhaja, da t.i. jesenska epidemija na delo NVO ni imela tako velikega vpliva kot spomladanska, saj so jo organizacije pričakovale in bile nanjo pripravljene. Navkljub omejitvam, večina organizacij dosega zastavljene cilje in kazalnike in se uspešno odziva na potrebe okolja.«*

Razmere na širšem področju prostovoljstva v času epidemije je strnila koordinatorka Slovenske filantropije **Katarina Rotar**: *»Potrebe po nekaterih vrstah pomoči so se izrazito povečale, nastajale pa so tudi povsem nove potrebe, ki so potrebovale drugačne odzive. Na Slovenski filantropiji smo prilagodili usposabljanja prostovoljcev, vzpostavili nove prostovoljske aktivnosti, obstoječo prostovoljsko pomoč pa prilagodili zaščitnim ukrepom.«* Kot je še posebej poudarila, so v tem času opazili porast t.i. neformalnega prostovoljstva, zato so tako posameznikom kot tudi organizacijam ponudili brezplačna video predavanja z osnovnimi informacijami in smernicami, kako te prostovoljce ustrezno opremiti in podpreti pri delu z ranljivejšimi skupinami.

Predstavniki društev ŠENT in Ozara ter drugih nevladnih organizacij so se strinjali, da se je ob številnih omejitvenih ukrepih, negotovostih in osebnih stiskah prostovoljsko delo v preteklem letu zmanjšalo, čeprav so potrebe ostale enake oziroma so se v nekaterih primerih celo povečale. **Špela Jovan**, strokovna vodja programa stanovanjske skupin Ozara, je izpostavila, da se število prostovoljcev v letu 2020, kot bi bilo morda pričakovali, sicer ni bistveno zmanjšalo, opaziti pa je velik upad števila opravljenih prostovoljskih ur v primerjavi z 2019 (kar za 30 %). V programih Ozare so po prvotni ustavitvi dejavnosti iskali rešitve in potem preko spletnega komuniciranja v danih razmerah

Aktivnosti sofinancira Ministrstvo za javno upravo v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo NVO in prostovoljstva 2019.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

delovali naprej. »V drugem valu je bil bolj izrazito prisoten strah pred okužbo, kar je oteževalo tudi delstvo, da tako uporabniki kot strokovni delavci in prostovoljci niso v prednostni skupini za cepljenje.«

Tina Nanut, strokovna vodja I programa dnevnih center ŠENT, je poudarila, da so na začetku epidemije aktivnosti dobesedno »zamrznili«, potem pa postopoma iskali rešitve. »Projekt KO-PROSTO je dal priložnost povezovanja, spodbudo k udeležbi spletnih aktivnosti in dal tistim uporabnikom, ki se sicer fizično (denar, čas, dostop) aktivnosti v dnevnem centru težje udeležujejo, možnost, da se vendarle priključijo.« Izpostavila je še, da so se v jesenskem zaprtju pokazale številne osebne stiske tudi pri prostovoljcih, posledično se je vloga mentorja prostovoljca nekoliko obrnila – več je bilo potrebno vzpodbude, osebnega svetovanja, torej je bilo mentorstvo v tem obdobju zahtevnejše.

Prostovoljki društev ŠENT in Ozara sta poudarili pomen prostovoljskega dela za osebo z izkušnjo duševne bolezni. Po besedah **Andreje Udovič** jo na Ozari sprejemajo kot enakopravno članico, kar ji izredno pomaga pri obvladovanju njene bolezni, in dodala, da ji je v veliko zadovoljstvo, da lahko dela kot prostovoljka. V času epidemije je njeno delo popolnoma zamrlo, aktivirala se je znova marca letos. **Andreja Štepec** iz ŠENTA je poudarila pomen nevladnih služb v času epidemije, zlasti v času zaprtja, ko so bili prva frontna črta in so uporabnike k njim napotile tudi javne službe, zato jih je bilo še več. V pisarni za socialno zagovorništvo ŠENT, kjer je zaposlena, so izvajali individualne razgovore, tudi skozi okno, hodili na sprehode, se pogovarjali ipd. Kasneje so začeli uporabljati tudi zoom. Zaključila je z mislijo, da so osebe s težavami v duševnem zdravju že tako izolirane, v tem obdobju pa so se njihove težave še poglobile.

Srečko Brumen, predsednik Novega Paradoksa, in **Ada Glažar**, strokovna sodelavka društva Projekt Človek, sta se strinjala in opozorila, da je stroga, dolgotrajna izolacija nastanitvenih programov in senzacionalistično poročanje medijev vodilo do poslabšanja zdravstvenega stanja uporabnikov in velikih dilem strokovnih delavcev, kako naj uresničujejo program, z upoštevanjem vseh ukrepov.

Predstavniki društev s področja duševnega zdravja in drugih sorodnih organizacij - v sorodnih nevladnih organizacijah - med udeleženci so bili tudi predstavniki društev Vezi, Zveza sožitje in Ljudska univerza Kranj, so se tudi strinjali, da kljub pozitivnim izkušnjam spletnih oblik komunikacij – od začetne negotovosti in strahu se je delež uporabnikov le-teh storitev povečal – digitalna komunikacija nikakor ne more nadomestiti pristnega osebnega stika. Glažarjeva je ob tem še posebej dodala, da t. i. videonadomestki za njihovo ranljivo populacijo (osebe z različnimi oblikami zasvojenosti), ki v prvi vrsti potrebuje osebni stik in občutek varnosti, ne pridejo v poštev, saj je na tak način nemogoče zagotoviti ustrezno pomoč.

Aktivnosti sofinancira Ministrstvo za javno upravo v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo NVO in prostovoljstva 2019.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Pri tistih programih, kjer so se sodelujoče organizacije vendarle uspele prilagoditi, so z veliko truda in pomanjkljivo opremo dosegle ogromno in pri tem jih je potrebno še naprej podpirati z možnostjo, da se bolje opremijo in stopijo v novo realnost, ki bo morda še trajala ali se ponovila, z boljšimi izhodišči in posledično lažjim delom. Lenčič Stojanovičeva iz ministrstva je poudarila, da je pomembno, da organizacije neposredno naslavljajo razpisovalce sredstev, na MJU pa sicer pripravljajo razpis iz sklada za digitalno preobrazbo, v katerem bodo predvidena sredstva tudi za tovrstno opremo.

Udeleženci so na koncu izpostavili tudi dejstvo, da pogrešajo jasna in konkretna navodila s strani pristojnih, kot so NIJZ, MDDSZ, MZ glede izvajanja programov. Prakse posameznih organizacij so različne, saj so strokovni delavci prepuščeni sami sebi. Opozorili so tudi, da so bile nevladne organizacije s področja duševnega zdravja in drugih ranljivih skupin izzzvete iz nove strategije cepljenja, in pozvali k spremembi – da se na prednostno skupino za cepljenje uvrstijo tako strokovni delavci, prostovoljci, ki delajo z ranljivimi ciljnim skupinami in tudi sami predstavniki ranljivih ciljnih skupin, s katerimi delajo.

Zahvaljujemo se vam za objavo¹!

Z lepimi pozdravi,

ŠENT - Slovensko združenje za duševno zdravje in
OZARA Slovenija, Nacionalno združenje za kakovost življenja

¹ Za podrobnejše informacije sta vam na voljo koordinatorja projekta KO-PROSTO, Barbara Dolničar Teul (ŠENT): e-pošta: barbara.dolnicar-teul@sent.si, tel: 051 368 178; ter mag. Bogdan Dobnik (OZARA): bogdan.dobnik@ozara.org, tel: 01 62 00 422.